

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՀԱՅՈՑ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր վերջին թիւով հրատարակած էինք այս պահուս Աթէնք դառնող օտար արժանաւոր տանտնաւորութեան մը նամակէն քաղուած յանի մը անդիկու-

Պարտիզան. — Տը. Մ... , երկար տարիներ իշխող կեցած միսիօնար մը որ վերջերս Պարտիզան կը գտնուէր, ծննդեամբ Գաւառացի ըլլալուն պատ- ճառաւ աքսորուեցաւ Պարտիզանէն Այս օրերու հոս եկաւ և կ'ըսէ թէ իրեն հետ միասին Պարտիզանէն էնկիւրի աքսոր- ուեցան 30 Հայեր՝ այն միակ տարեա- տանութեամբ թէ իրենք կամ իրենց բարեկամները Հնչակեան էին։ Արդէն ընդհանուր առմամբ այնտեղի Հայերն ալ կը կողոպտուին, կը նախատուին և կը խոչտանգուին այնպիսի եղանակով մը որ Համբան ժամանակին ո'նէ մէկ չըջանէն աւելի դէշ է։ Տը. Մ... , որ 35 տարեկ թուրքաւ սպարած է, կ'ըսէ թէ բանտարկուած ինչ և աքսորը սովորական աշխատեմ են։ Եւ ինչպէս կը ընթանի մտաւ, որ այժմ այդ երկրէն դուրս կը կէ վերջ։

Այսօր յուզուող կամաւորական հարցը դրամի խնդիր չէ՝ սակայն, այլ մարդու։ Եզրիպտոսի ամէն կողմերէն, Սուրբանէն, Կիպրոսէն և մինչև իսկ Հապէշիտանի հեռաւոր անկիւննե- րէն, ամէն օր նստակներ կը սեղանն անհատներէ կամ խումբերէ՝ որոնք իրենց պատրաստակամութիւնը կը յայտնեն կամաւոր զինուորագրուե- լու։ Անկարելի է առանց խորունկ յուզումի և առանց ազգային հարա- տուութեան դիտել այս հոյակապ խանդավառութիւնը որ իր նախնի- թացը չունի եգիպտահայ տափակ ու դաղ կեանքին մէջ։ Հարկաւոր երիտասարդներ պատրաստ են եր- թաշ իրենց կեանքը Գահաբերելու հայրենիքի փրկութեան սեղանին վրայ։ Որ հայը պիտի չընդէր թա- ջախերել այս շարքը ցոյց տուած պիտի ցընել անոր իր կատարել ազգին ու եգիպտահայն ալ։ Անդէպ իր նուիրական ըլլաւ որ գիւթիւնը՝ ո'չ միայն զո- հայրենիքի, որ դրամը, այլ և իր կեանքը։ Եւ իրօք այս խնդիրը արդէն սկսած է լըծուէն՝ կըսողներն ո'չ միայն հայ քաղաքական կուսակ- ցութիւնները, այլ նոյն իսկ Գահի- րէի և Ազգ. քաղաքական ազգային իշ- խանութիւնները։ Գիտազգաբար, սակայն, ինչպէս ասկէ առաջ ձեռ- նարկուած հանգանակութեանց առ- թիւ, ինչպէս Կարմիր Խաչի և «Իս- կական» Կարմիր Խաչի խնդիրնե- րուն առթիւ, այս կամաւորական խնդրի մասին ալ առաջ եկած են տարբեր-տարբեր հոսանքներ, բա- ժան-բաժան արձանագրութիւններ, որոնց պիտի յաղորդեն անշուշտ անկաշտ հանգանակութիւններ, բայց մը որ այս ընթացքով կրնայ յանգիլ նոր պայքարի մը որմէ այս գեղեցիկ շարքին ալ պիտի չը- լատուէր, եթէ ոչ բոլորովին վիճէր։ Արդ, մենք վստահ ենք որ ե- գիպտահայութեան, ինչպէս նաև կամաւորացիներու ստուար մեծա- մասնութեան կարծիքին և փափաք-

ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԱԶԳ. ՇԱՀԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

2. ցուցակ Դանիւրի

Table with 2 columns: Name, Amount. Includes entries like Միհրան Սիմաթեան (3000), Հայրապետ Պարոնեան (150), Գ. և Լ. Արսլանեան եղբ. (400), Լեւոն Կիւրմէզեան (240), Եւստիք Գումար (132284.7), 135924.7

ԿԱՄԻՐ ԽԱՉԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՇԱՀԻՐՈՒ ՀԱՅՈՒՆԱՅ ԴԱԿԱՋԻԿ

(Անկախ ընթացիկ)

Զակաղիկի մէջ քանի մը բարեխիտ Տիկիններ, տեսնելով ազգային ներկայ ճշմարտեան մեր ընդգաւառի եղբայր- ներուն զոհողութիւնը և տառապանքը, ու ինքնաբերաբար զգալով իրենց վրայ ծանրացող նուիրական պարտականու- թիւնը, ազգութեւս դաշտաբար յղացած էին ազգական քոյ-

Կամաւորական հարցը, ըստ ե- րեւոյթին, ամենապարզ խնդիր մըն է։ «Երկրին մէջ կուռնդներ կան, մէր կամաւորները պիտի երթան անոնց միանալու, անոնց թիւն ըստ- ուարացնելու։ Ուրեմն բաւական է կամաւորները ժողովել և անոնց ճա- նապարհածախքն հոգալով զանոնք ուղղել Մարտադաշտ, և այս ո'րչափ «Եւստի շուտ» այնպիսի աւելի լաւ»։ Ժողովուրդը՝ որ ամէն բան իր ամենապարզ ձեւին կը վերածէ և ամենէն պարզ բաները միայն կրնայ ընդգրկել՝ այս կերպ կը հասկնայ արդէն այս խնդիրը։ Ընդհակառակը անոնք որ խնդիր մը իր բարձր- կողմանի տեսակէտներովը քննելու և դաստիարակողութիւնը ունեւ- լիւնքը բոլոր հանգամանքները և գիտելութիւնները, որոնք մասին գաղափար անգամ չի կրնար ունենալ պարզակ և միամիտ ժողովուրդի անհատ մը։ Եթէ մեր զեկավարիչ գասակարգները, մեր կուսակցու- թիւնները և գործիչները, գոնէ՝ այս ճգնաժամային վայրկեանին իրեր- հասկացողութեան մը եկած ըլլա- յին և միասնակ ծրագրով մը Եւս- թիւն, անշուշտ շատ դիւրին կ'ըլլար այս հարցին տալ իր յարմար լու- ծումը՝ ո'րքան ալ բարդ ըլլային այն հանգամանքները և նկատողու- թիւնները որոնց ստորադասուած է գործը։ Գիտազգաբար հայ գործօն մարմինները տակաւին կը յամենան հանդէս բերել այս ցանկացուած համաձայնութիւնը, և այս իսկ պատ- ճառաւ կամաւորական արդէն բարդ խնդիրը աւելի կը կ'ընտոսի և կա- տարեալ խառնաշփոթութեան մը տեղի կուտայ։

Եգիպտահայ համայնքին մէջ մասնաւորապէս անոնք որ մինչև հի- մա չուղեցին լծուիլ համերայն գոր- ծակցութեան մը՝ նախընտրելով միշտ առանձին գործել, կ'ուզեն հի- մա այս կամաւորական հարցն ալ

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ

Կովկասի ձակարտեմ

Լոնտոն, 8. — Կովկասի բոլոր ճա- կատին վրայ նոր ընդհարումներ տեղի կ'ունենան Մոք.

ՊԱՐՊԱՐՈՍ ԽԱՅՐԵՏՈՒՆ ԸՆԿՄԱՆ

Ամսթերաւ, 9. — Թրքական զե- կոյց մը կ'ըսէ՝ թէ «Խայրէտալին Պար- պարոս» զբաղուող թշնամի ընդծովեայի մը կողմէ ընկղմեցաւ Նաւաստիներու մեծ մասը ապստուեցան։ Զեկոյցը կը յայտարարէ թէ ամէն պարագայի մէջ այս նաւին ընկղմիլը ցաւալի է։ Ռ.

Պայքաններու մէջ

Լոնտոն, 8. — Պաշտաններու բոլոր ընկերակարականները յայտարարութիւն մը հրատարակեցին, որով Դաշնակցինե- րու հանդէպ իրենց համակրութիւնը կը յայտնեն, պահանջելով իրենց կատաւա- րութիւններէն պատերազմին մասնակցել Դաշնակցիներու կողքին։ Մոք.

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Լոնտոն, 8. — Պուլկարիոյ հանրային պարտուց վարչ. տնօրէնութեան անդամ մը՝ մեկնեցաւ Պերլինքն ուր հասած էր վիշենա հանդիպել վերջ։ Իր Պերլինքն մեկնումը ծանուցանող զեկոյցը կ'ըսէ. «Պերլինքն անհրաժեշտ մեկնեցաւ

ուրի զգայացունց բացաճախէ- թիւններէ՝ քան չըլանկատ տրամա- բանութենէ և թեւադրութիւններէ։ Բայց ինչ որ ցաւալի է անբացատրելի կը գտնենք՝ այն է, որ մեր ազգա- յին իշխանութիւններն ալ կը թուին բաւականաչափ չկշռել ճշուած այս հարցին փափկութիւնն ու կ'ընտո- տուցին և Յանձնարարութեան Յանձ- նարարութիւնը ետեւէ կաշմելով կը կարծեն կարգադրել զայն, չնայե- լով որ, եթէ չըսենք իրենց իրա- ւասութիւնէն, գոնէ՝ իշխեալ մարմին իրենց ձեռնհասութիւնէն վեր է ան, և փայտիոյ կաղձուած Յանձնա- թուարար չէն որ պիտի կրնան պատշաճ լուծումը տալ անոր։ մը չեն փորձել և ո'չ, մաղաչափ անկա կը շարունակէ մնալ թիւնը և տարտամ, անորոշ և նոյն իսկ Ե- գաւոր, նման մեր կարգ մը ու- ըն խնդիրներուն՝ որոնց հետ ան առնչութիւն ունի արդէն։ Երկար ամիսներէ ի վեր արտասահմանի մէջ գոյութիւն առած գաղափարի և գործելակերպի երկու ուղի հո- տանքները, գործող մարմիններու կողմէ ծրագրուած ձեռնարկները և առնուած քայլերը անգիտացող կամ անտեսող ու է Գաղաքական Ժողով մը ինչպէս կրնայ պատաս- խանատուութիւն ստանձնել լուծե- լու այս կամաւորական հարցը ազ- գին շահերուն համապատասխան ե- ղանակաւ...։

Յաջորդ. յօդուածով մը պիտի վերադառնանք այս խնդրոյն։ Ո՛ր և է թիւրիմացութեան տեղի չտալու համար, ըսենք սակայն անմիջապէս թէ գէշ կամաւորական շարժումը մեր համակրութիւնը անպայման է։ Խնդիրը միայն այդ շարժումը գո- հացուցիչ և ազգին համար ամենէն արդիւնաւոր ձեռնարկ կազմաւորելուն և օգտագործելուն մէջ կը կայա- նայ։ Մ. ՏԱՄԱՏԱՆ

նուր ինքնորոշման մէջ կը զարմանան Գերմանացիներու վարչաւիւս մուտքին ուշանալուն վրայ։ Ոմանք այս ուշա- ցումը դերման բանակին տկարացմանը կը վերագրեն, բայց կը կարծուին նաև թէ Գերմանացիք չէին ուզեր Ռուսերը քաղաքէն փախցնել, այլ կ'ուզէին զա- նոնք կուռնու ստիպել, կամ թէ քա- ղաքին մէջ պաշարել, Մարաշիւտ Հին- տէնպուրի կը յուսար Նարեկի բանակը զեպի հարաւ քշել, Մաքեանի զիմաց, բռնակը կ'անակէն զարնելու համար, սակայն հիմա կը թուի թէ Գերմանացիք հիւսիսի ծայրագոյն կողմէն սկսող պա- շարումի աւելի ընդարձակ ծրագիր մը ընդգրկած են։ Կուռնի ընդլայնումը մեծ հետաքրքրութեամբ կ'ընթացուի՝ նը- կատելով որ Գերմանացիք Տիւրքայի կող- մը 350,000 մարդ ունին։ Ռուս զինուո- րական մասնաւորները կը պնդեն սա՛ պարագային վրայ թէ պատերազմը հա- ղու լուրջ երեւոյթ մը առնել սկսած է Ռուսիոյ համար։ Կ'ըսեն թէ Դաշնակցի- ները արեւմտեան ձակարտին վրայ իրենց ութ ամիսէ ի վեր ունեցած բազմաա- բար հանդարտ վիճակէն զգալի կ'ընդլայ- ու միջոցաւ են։ Ռուսական բանակը կը հասկնայ և կը դնանտէ Դաշնակցինե- րուն օգնութիւնը, որոնք իրենց ամէն կարգի ռազմավարները շատուցած և դերման եղբայրները անխախտ յաւո- քիւսի մը ենթարկած են։ Ռ.

Բէթորկատ, 10. — Զեկոյց մը կը ճանուցանէ թէ Կիւրակի օր Ռուսերը Կիւրակի ինքընքեւ Բաւա- րացիի առաջին օրէն իսկ «Աւաթայական զորակի համախառնութեամբ» մը, վերջեր- քիմանուէլ յայտարարեց, թէ ինք իր պարզ զօրապետ մը պիտի մասնակցի այս պատերազմին, թէ իր զինուորնե- րուն հետ զով զով պիտի մարտնչի, ու սպայակցոյի բոլոր հրամանները պի- տի ընդունել ու գործադրել կէտ առ կէտ։ Այս ներուժն ուղղադէպ չուղեց- ճաւա իր անձը ի յոյց դնել ու Կիւրակի հովը առնել իր Տեւոնն խնդել «պաշառ- նակցին» պէտ։

Յաճախ իր հեղինակաւոր կարծիքն ուղեցին ներկայ պատերազմին ռազմա- վարական խնդրը վրայ, ու ինք պա- տասխանեց անխորտի կերպով.

— Զօրաբանակին պիտը Զօր. Գա- տունան է, իսկ ես իտալիոյ ծառայու- թեան մէջ գտնուող սպայ մըն կ'ըլլի։

Ու արդարեւ ինք սպայ մըն է որ ճաշուած լինելով Կիւրակի մէջ, ինքն իր օրոնք պաշտամունքով կ'ողջունեն ու կը շնորհակատի զինք ամէն օր։

Սրտագրաւ անէջթոսներ իմացու- ցան արդէն իր մասին դր. Պ. Գառէն, վայրեն հրապարակագիրը, կը ծանօթա- ցնէ մեզի։

Վերջերս Իզմիզի վրայ, պատերազ- մող զինուորները կը կարծէին օր թա- դաւոր թաւանթէն կը գտնուէր, վասն- զի հուսադիրները հաղորած էին թէ առջի օր վերջերս Կիւրակի Ապիւսի զինուորներու հետ ամենապատասխա- րարաւոր մը կատարած էր, ու իր ձեռ- ձովն իսկ երբեք կարծի զօրականի կուրծ- քը վարդաբաժնէր շահանջանով։ Այս նիւ- թին վրայ կը խօսեցնէին Իզմիզի զին- ուորները, քիչ մըն ալ նախանձելով որ Ապիւսի զինուորները բաղդն ունէին թաղաւոր իրենց մէջ ունենալու՝ երբ յանկարծ ամէն կողմէ ձայն հնչեց թէ արքան կուգայ իր, կեցցէ՛ արքան։

Եւ յիշաւ, իր միտաբանութեամբ պարզ համազգեստովը, առանց ոսկեթիւ տրէզի (galons) և անա բանակին առաջին դիւին վրայ անցած կանգնած էր արդէն անվի- հեր Զինուորներուն խաղաղատուութիւ- նը անսպասելի էր. ամէն կողմէ շրջա- պատուելի կ'ըլլէր, թաղաւորին ձին բըւ- նուեցաւ մնաց այս եռացկոտ երկուս- սարդներուն մէջ։ Ռուսական ձայն

անդրկական դուռները յարձակեցան և Հուկի մէջ թշնամուրն դեռ նոր դրա- ւած խրամատները ետ առին և Հուկի մէջ նոր յառաջդիմութիւններ կատարեցին, գրաւուած ձակարտին խրամատները 1200 եւրոս երկարելով։ Ռ.

ԲՈՇԿԱԿԱՆ ՄԵՑ ԳԻՏ ՄԸ

Բարիդ, 6. — Երկու Ֆրանսացի գի- տուններ խեղա՛ հակահետեւան մը գը- տան որ վերջէ մը բոլոր փոսած մասերը կ'ողնչացնէ առանց մարմնոյն վնասելու։ Ֆրանս. կառավարութիւնը Բօքֆլըրի հաստատութեան հետ միասին Գօմբէ- ների մէջ մեծ հիւանդանոց մը հաստա- տեց ուր նոր որոնումներ պիտի կատար- ուին Բօքֆ. Լանտուլը, որ զայն ներ- կայացուց Գիտութեան Ակադեմիային, ըսաւ թէ այս պատրաստութիւնը նոր սկսած փութափորի զեպքերուն առաջը կ'առնէ, և եթէ ժամանակին գործածուի՝ բոլոր վերջերուն փոսած այսուհետեւ կրնայ անկարելի նկատուիլ։ Ռ.

Խոտալական ձակարտեմ

Հիւսիս. 8. — Քառսօի վրայ երէկ խիստ ձակատամարտ մը տեղի ունեցաւ. երկու խոտալացիներ կարեւոր յա- նաջացումներ կատարեցին և մեծ թիւով զերկներ բռնեցին։ Զեկոյց մը կ'ընթացնէ թէ աւտորիական հրետանին Մօնֆալժօնի ծովային զինարարին վրայ հրապէշ ուղա- քար տեղացուց ուրտեղ հրթիռ տեղի ու- նեցաւ։ Յետոյ Աւտարիացիները շարան- լի հորուածներով փորձեցին թող չտալ որ խոտալացիները մարին հրթիռը, սա- կայն շուտով կարելի եղաւ կատարել զայն։ Ռ.

ԴԵ ՇԱՀԵՐՈՒ ԴԱՄ

Լուծէն ազատուելիք մէկ կտորն էր ատիկա թագաւոր Դա- միւս։ Իր վրայ ինկած հոգին մաս մը ձեռքն առաւ, վրան նայեցաւ ու ըսաւ. — Աղէկ նշան է, մեզի կուգայ կորս։

Աղէկ նշան, սքանչելի խորհրդաւոր նշան, բայց ալ այս անգամ զօրապետ Գառունան լրջօրէն նեղացաւ, ու հա- մարձակեցաւ իր վերապետին ըսելու թէ պարտուող էր իր սրբաշական անձը դո- նէ։ Ինչ օր կրակի զօնէն հետեւ պահելու վերջերս Կիւրակի վրայ արտաբանեց զինուորավար պարզութեամբ մը.

— Կը կուգայ Կիւրակի պէտ։ Տպաւորեց այս պատմական խօսքը մեր մտքերուն մէջ. «Կը հաղապարտ պի- տին»։

Բարձր դատ մը կայ անոր մէջ ամէն ժողովուրդի քաղաքական կրթու- թեան։ ԱՆՏՈՐԴ

ՀԱՅԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻՆ ՎԵՐ

«ԹԱՆԻ ԿԱՐԵՒՈՒ ՄԷԿ ՅՈՒՈՒՄԱՆԸ

Տուժային առջև իր խօսած ճառին մէջ Պ. Սաղոմօնի ի վեր հանեց Թրքական վայրագութիւնները հանդէպ այն քրիս- տոնեայ բնակչութեանը որոնք դեռ Թրք- քական տիրապետութեան ներքե կը գտնուին։ Հայերը, զլիաւորաբար, որ կը գիմարեն իրենց հալածելիներուն, զո՛ն կը դառնան սիւթեմաղիք կերպով կապակերպուած վարդերու։ Մինչև իսկ կ'ուզուի զանոնք անհետացնել և ցրուել ծրագրի մը համաձայն որ Գերմանացիք հաղորդած են իթիքիտի գովութիւն։ Այդ ծրագրին ուրիշ բան չէ բայց եթէ վտարել Հայերը իրենց երկրէն և տեղը հաստատել Միջագետքի Արաբներ, Մու- հաճիկներ և Պաշտանները բերուած գաղթականներ։ Որոշուած նպատակն է՝ հայկական ինքնավարութեան խնդիրը լուծել Հայերը բնաջնջելով։ Գովութիւն այս ծրագրի սերտելու դեռ ժամանակ իսկ չունեցած՝ անոր գոր- ծադրութիւնը սկսաւ։ Միջերկրականի ծովամերձ շրջաններու բոլոր հայ բնակ- չութիւնները դէպի ներքերը քշուեցան և մասամբ տարուեցան Տէյք-Զօրի ա-

